

SLOVENIJA / SLOWENIEN
SLOVENSKO / SLOWENISCH
HANS KÜNG
DEKLARACIJA O SVETOVNEM ETOSU 1993,
PREVEDEL ROMAN ŠTUS, DRUŠTVO 2000,
2008, Ljubljana, Slovenija:

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
17
27-42
316.7:17
KÜNG, Hans, 1928 –
Svetovni etos / Hans Küng ; [prevedel Roman Štus]. - Ljubljana : Društvo 2000, 2008
Prevod dela: Projekt Weltethos 1990
ISBN 978-961-6533-27-0
243133952

DEKLARACIJA O UNIVERZALNEM ETOSU

I. Načela univerzalne etike

Naš svet doživlja temeljno krizo. Krizo v svetovni ekonomiji, svetovni ekologiji, svetovni politiki. Vsepovsod vidimo in čutimo pomanjkanje velike vizije, močvirje nerešenih težav, politično mrtvilo, povprečniško politično vodstvo, ki slabo razume svet in si ne predstavlja prihodnosti, komajda kaj razumevanja ima za skupnost. Na nova vprašanja je preveč starih odgovorov.

Stotine milijonov človeških bitij na našem planetu vedno bolj trpi zaradi brezposelnosti, revščine, lakote in uničenja svojih družin. Izginja upanje za trajen mir med narodi. Napetosti med spoloma in generacijami se ne umirjajo. Otroci umirajo, ubijajo, so ubiti. Vse več držav pretresa korupcija v politiki in gospodarstvu. Po naših mestih je zaradi družbenih, rasnih in etničnih napetosti, zlorabe drog, organiziranega kriminala in anarhije vse težje živeti v miru med ljudmi. Celo sosedje pogosto živijo v medsebojnem strahu. Bogastvo našega planeta je plen neusmiljenega ropanja. Grozi nam sesutje biosfere.

Spet in spet gledamo, kako voditelji in člani različnih verstev spodbujajo nasilje, fanatizem, sovraštvo – kako celo podžigajo in zagovarjajo krvave spopade. Vero pogosto izrabljajo za cilje surove politike, tudi za vojno.

Te sramote obsojamo in trdimo, da niso potrebne. V verskih naukih našega sveta lahko odkrijemo etiko, ki se je sposobna postaviti po robu svetovnemu zlu. Ta etika sama seveda ne rešuje svetovnih problemov, ponuja pa moralni temelj za boljše življenje ljudi in sveta. Ponuja pogled, ki lahko vodi ženske in moške iz brezna obupa, in družbe iz nereda.

Avtorji te deklaracije smo posvetili svoja življenja različnim veram. Trdimo, da med religijami obstaja soglasje, ki je lahko osnova za svetovno etiko. – **Obstaja minimalno temeljno soglasje o zavezujočih vrednotah, trdnih standardih in temeljnih moralnih prepričanjih.**

Mi, ženske in moški iz različnih verstev in dežel Zemlje, se zato obračamo na vse ljudi, verne in neverne. Želimo izpovedati prepričanja, ki si jih delimo:

- Vsi smo odgovorni za boljše urejeni svet.

- Za človeške pravice, svobodo, pravičnost in ohranitev Zemlje je absolutno nujno, da ne stojimo križem rok.

- Naše različne verske in kulturne korenine ne smejo preprečevati našega sodelovanja pri nasprotovanju vsem oblikam nečloveškosti, in ne našega sodelovanja pri delu za bolj človeško življenje.

- Načela te **svetovne etike** lahko sprejmejo vsi ljudje vseh etičnih prepričanj, verni in neverni.

- Kot verni in duhovni ljudje gradimo svoja življenja na končni resnici, iz nje se napajamo z duhovno močjo in upanjem, v zaupanju, v molitvi in meditaciji, v besedi in tišini. Čutimo posebno odgovornost za blagostanje vseh ljudi in zdravje našega planeta. Nimamo se za boljše od drugih moških in žensk, verjamemo pa, da lahko starodavna modrost naših verovanj svetuje naši prihodnosti.

Po dveh svetovnih vojnah in koncu hladne vojne, zlomu fašizma in nacizma, sesutju temeljev kolonializma in komunizma je človeštvo stopilo v novo obdobje svoje zgodovine. Danes imamo dovolj ekonomskega, kulturnega in duhovnega bogastva, da lahko uvedemo boljše svetovno ureditev. A stare in nove etične, nacionalne, družbene, ekonomske in verske napetosti ogrožajo mirno izgradnjo boljšega sveta. Doživeli smo tehnološki napredek, večji kot kadarkoli prej, a okoli sebe gledamo revščino, lakoto, umiranje otrok, brezposelnost in uničevanje narave – in vse to prej narašča kot izginja. Mnogim deželam grozi gospodarski zlom, družbeni razpad, politična marginalizacija, ekološka katastrofa, nacionalni propad.

V takšnem nesrečnem času človeštvo potrebuje vizijo o miroljubnem sobivanju ljudstev, o soodgovornosti etičnih in kulturnih skupin ter verstev za življenje planeta. Vizija raste iz upanj, ciljev, idealov, standardov. A ta upanja, cilji, ideali in standardi nam polzijo iz rok povsod po svetu. Vseeno pa smo prepričani, da so verske skupnosti kljub svojim napakam in grehom dolžne pokazati, da je ta upanja, ideale in standarde mogoče varovati, krepiti, da je z njimi mogoče živeti.

V moderni državi so jamstva za svobodo vesti in vere nujna, a ne morejo nadomestiti vrednot, prepričanj in norm, ki veljajo za vse ljudi, ne glede na njihov družbeni položaj, spol, barvo kože, jezik in vero.

Verjamemo v povezanost človeške družine na tem planetu. Spominjamo se Univerzalne deklaracije o človekovih pravicah iz leta 1948. Kar je bilo takrat formalno razglašeno na ravni pravic, želimo sedaj potrditi in poglobiti, izhajajoč iz etike.

Osebne izkušnje in zgodovina sveta, oboje nas je naučilo:

- da zgolj zakoni, prepovedi in dogovori ne morejo ustvariti in ohranjati boljšega svetovnega reda;

- da so mir, pravičnost in življenje planeta odvisni od pripravljenosti moških in žensk, da ravnajo pravično;

- da delo za pravice in svoboščine lahko izvira le iz zavesti o odgovornosti, ki je sad razumske in čustvene odločitve;

- da pravice ne morejo dolgo preživeti brez moralnosti.

Zato za dober svetovni red potrebujemo univerzalno etiko.

S tem ne mislimo globalne ideologije ali ene same religije, ki bi združila vsa obstoječa verstva, in še najmanj na dominacijo ene religije nad drugimi. Univerzalna etika nam pomeni temeljno soglasje o vrednotah, standardih in osebnem obnašanju. Brez tega osnovnega soglasja je vsaka skupnost izpostavljena nevarnosti kaosa ali diktature.

II. Temeljna zahteva: ravnati z ljudmi človeško

Mi vsi smo zmotljivi, vsi, moški in ženske, imamo svoje napake in omejitve. Vsi smo srečali zlo. Prav zato se čutimo dolžne govoriti o temeljih globalne etike – etike za posameznike, skupnosti, organizacije, države in religije. Verjamemo, da naše tisočletja stare verske in etične tradicije ponujajo prepričljivo in praktično etiko za vse poštene ženske in moške, verne in neverne.

Obenem pa vemo, da naše versko in etično izročilo rado ponuja zelo različne nasvete. Teh razlik ne želimo prikrivati, ne bomo pa jim pustili, da prekrijejo mnoga prepričanja, ki si jih delimo.

Vemo, da verstva ne morejo rešiti ekoloških, ekonomskih, političnih in socialnih težav sveta. Lahko pa ponudijo notranjo spremembo, miselnost, srca – vse to, kar je nedosegljivo zakonom ter ekonomskim in političnim programom. Človeštvo nujno potrebuje družbene in ekološke reforme, a enako nujno potrebuje duhovno prenavo. Verstva lahko ponudijo osnoven občutek zaupanja, občutek smisla, dom duha. Seveda so verstva vredna zaupanja le tedaj, ko razrešijo napetosti, ki jih povzročajo ona sama, ko presežejo medsebojno aroganco, nezaupanje, predsodke in sovražna pričakovanja, ter tako pokažejo spoštovanje do tradicij, svetinj in ritualov ljudi, ki so drugačni od njihovih pripadnikov.

Po vsem svetu doživljajo ženske in moški nečloveško ravnanje. Jemljejo jim življenjske priložnosti in svobodo, teptajo njihove pravice, zasmehujejo njihovo dostojanstvo. Toda močnejši nima vedno prav! Navkljub vsemu nasilju tega sveta naša verska in etična prepričanja zahtevajo človeško ravnanje z vsakim človekom!

To pomeni, da ima vsako človeško bitje, staro ali mlado, katerekoli narodnosti, vere ali političnega prepričanja, zdravo ali bolno, pametno ali neumno – nedotakljivo dostojanstvo, ki mu ga nihče ne sme kratiti, pač pa mora vsakdo, država ali človek, spoštovati in braniti to dostojanstvo. Ljudje nikoli ne smejo biti le sredstva, predmeti komercializacije in industrializacije, v ekonomiji, politiki ali medijih. Nihče ne stoji “nad dobrim in zlom” – noben človek, noben razred, nobena vplivna skupina, nobena policija, nobena vojska, nobena država. Ne! Ker ima razum in vest, se mora vsak človek obnašati človeško, se izogibati zlu in delati dobro!

Naš namen je pokazati, kaj ta stavek pomeni. Brezpogojne etične norme ne smejo biti vezi ali verige, temveč opore ljudem, da bodo v svojih življenjih lahko našli in ohranjali smer, vrednote in smisel.

Zavrtni moramo vsako obliko egoizma: vsako sebičnost, osebno ali skupinsko. Zavrtni moramo sebičnosti, kot so razredno mišljenje, rasizem, nacionalizem in seksizem. Obsojamo jih, ker preprečujejo ljudem, da bi bili res ljudje.

V mnogih verstvih in etičnih tradicijah je tisočletja veljalo načelo: “Ne stori drugemu, kar ne želiš, da bi se zgodilo tebi.” Ali pozitivno: “Delaj drugemu, kar želiš, da bi se zgodilo tebi!” To je brezpogojni temelj za vse nas. Iz tega načela so se razvila štiri starodavna široka pravila, ki jih pozna večina svetovnih verstev.

1. Spoštovanje življenja in kultura nenasilja

Neštete ženske in moški z vseh koncev sveta se trudijo, da bi živeli v ljubezni do soljudi in okolja, in ne egoistično. A povsod po svetu najdemo ogromno sovraštva, zavisti in nasilja, med posamezniki, med družbenimi in etničnimi skupinami, razredi, narodi, rasami in verstvi. Organizirani kriminal, pogosto oprt na nove tehnologije, se je ugnezdil po vsem planetu. Mnogim skupnostim še vedno vlada nasilje “od zgoraj”; diktatorji zatirajo svoje lastne ljudi, institucionalizirano nasilje je nadvse pogosto. Celo v nekaterih državah, kjer naj bi zakoni branili osebno svobodo, mučijo zapornike in ubijajo talce.

A. V velikem in davnem verskem in etičnem izročilu človeštva najdemo zapoved: Ne ubijaj! – ali pozitivno rečeno: Spoštuj življenje! Ta davna zapoved pravi, da imajo vsi ljudje pravico do življenja, varnosti in svobodnega osebnega razvoja – dokler ne škodijo pravicam drugih. Nihče nima pravice, da bi fizično ali psihično mučil, kaj šele ubil drugega človeka. In nobeno ljudstvo, država, rasa, religija nima pravice do sovraštva, diskriminacije, “čiščenja,” izgona, likvidacije “drugačne” manjšine, ki se drugače obnaša in ima druga prepričanja.

B. Res je, kjer so ljudje, tam bodo konflikti. A spore moramo reševati brez nasilja, v okviru pravičnosti. To velja tako za države kot za ljudi. Nosilci politične moči morajo delovati v okvirih pravičnega reda in iskati najbolj nenasilne rešitve. Spoštovati morajo mednarodni mirovni red, ki

sam potrebuje obrambo proti nasilnežem. Oboroževanje je zmotna pot; naš čas zahteva manj, ne več orožja. Naj se nihče ne slepi: Brez svetovnega miru človeštvo ne bo preživelo!

C. Mladi ljudje se morajo učiti, doma in v šoli, da nasilje ni dobro orodje. Le tako bomo lahko ustvarili kulturo nenasilja.

D. Človek, posameznik je neskončno dragocen in ga/jo je treba varovati vselej in v vsakem primeru. A tudi življenja živali in rastlin, ki si z nami delijo ta planet, si zaslužijo zaščito, varovanje, skrb. Neomejeno izkoriščanje naravnih temeljev življenja je zločin. Kot ljudje imamo veliko odgovornost – tudi do naslednjih generacij – za Zemljo in Osončje, za zrak, vodo in prst. Vse na svetu je povezano. Vsakdo je odvisen od drugih.

E. Če želimo živeti kot celoviti ljudje in v duhu naših veličastnih verskih in etičnih korenin, moramo v javnem in zasebnem življenju varovati soljudi. Ne smemo biti surovi, neusmiljeni, okrutni. Vsako ljudstvo, vsaka rasa, vsaka religija mora dokazovati strpnost in spoštovanje, da, veselje do drugih. Manjšine, rasne, etnične, verske potrebujejo zaščito in pomoč.

2. Kultura solidarnosti in pravično gospodarstvo

Nešteti moški in ženske z vseh koncev sveta se trudijo, da bi pošteno delali in živeli solidarno s soljudmi. A povsod po svetu najdemo ogromno lakote, pomanjkanja, revščine. Za te nesreče niso odgovorni le posamezniki, še bolj je kriv nepravičen družbeni red in nepravični zakoni. Milijoni ljudi ne najdejo dela, delo milijonov izkoriščajo za zanemarljivo plačilo, milijone potiskajo na rob družbe in jim jemljejo prihodnost. V mnogih deželah je prepad med revnimi in bogatimi, med mogočnejši in množico pošastno širok. Tako totalitarni državni socializem kot surovi kapitalizem sta spodkopala in zatrla mnoge etične in duhovne vrednote. Materialistična miselnost spodbuja pohlep po vse večjem dobičku in sanjari o nebrzdanem ropanju. Ta grabežljivost izrablja vse več skupnega bogastva in ne spodbuja posameznika, naj tudi več prispeva skupnosti. Družbeni rak korupcije se razrašča tako v tretjem kot tudi v prvem svetu.

A. V velikem in davnem verskem in etičnem izročilu človeštva najdemo zapoved: Ne kradi! – ali pozitivno rečeno: Živi pošteno! Ta davna zapoved pravi, da nima nihče pravice oropati ali obubožati drugega človeka ali skupino ljudi. In nihče nima pravice, da bi, ko uživa svojo lastnino, prezrl potrebe družbe in planeta.

B. Kjer vlada velika revščina, se širi brezup in ljudje kradejo, da bi preživeli. Brezvestno pridobljena velika bogastva sejejo okoli sebe zamero, zavist in veliko sovraštvo. Naj se nihče ne slepi: Brez globalne pravičnosti ne bo svetovnega miru!

C. Mladi ljudje se morajo učiti, doma in v šoli, da vsako premoženje, tudi majhno, prinaša odgovornost in da mora služiti tako lastniku kot skupnosti. Le tako bomo lahko ustvarili pravičen gospodarski red.

D. Če hočemo zmanjšati trpljenje revnih milijard ljudi na tem planetu, posebno žensk in otrok, moramo pravičnejše oblikovati svetovno gospodarstvo. Dobra dela posameznikov so nepogrešljiva in projekti za pomoč revnim tudi, a ne zadoščajo. Za vzpostavitev pravičnih gospodarskih ustanov je nujno sodelovanje vseh držav in avtoriteta mednarodnih organizacij.

Za dolžniško krizo in revščino razpadajočega drugega in tretjega sveta moramo najti rešitev, ki jo bosta lahko podprli obe strani. Seveda so nasprotja interesov neizogibna. V razvitih državah potrebujemo razumevanje razlike med potrebno in neomejeno porabo, med družbi koristno in škodljivo rabo premoženja, med upravičenimi in neupravičenimi rabami naravnih bogastev ter med zgolj profitnim ter družbeno dobrohotno in ekološko usmerjenim tržnim gospodarstvom. Tudi razvijajoči se narodi morajo premisliti ta vprašanja.

Kjerkoli oblastniki zatirajo državljane, kjerkoli institucije zatirajo ljudi, kjerkoli moč tepta pravico – je naša dolžnost, da se upiramo. Če je le mogoče nenasilno.

E. Če želimo živeti kot celoviti ljudje in v duhu naših veličastnih verskih in etičnih korenin, moramo uporabljati gospodarsko in politično moč za dobro človeštva, ne pa jo zapravljati v surovih bitkah za prevlado nad drugimi. S posebno skrbjo za otroke, za ostarele, za revne, za invalide, za begunce, za osamljene – moramo ohranjati duh sočutja s trpečimi.

Graditi moramo vzajemno spoštovanje in skrb za soljudi in iskati razumno ravnotežje med cilji, namesto da bi mislili le na neomejeno moč in tekmovalne spopade.

Namesto pohlepa po denarju, prestižu in materialnih udobjih potrebujemo skromnost in občutek za mero. Pohlep ljudem pojé “duše,” svobodo, dostojanstvo, notranji mir, izniči našo človečnost.

3. Kultura tolerance in življenje v resnici

Neštete ženske in moški z vseh koncev sveta se trudijo, da bi živeli pošteno in resnicoljubno. A povsod po svetu najdemo ogromno laži, hinavščine, goljufanja in sprenevedanja, ideologije in demagogije. Najdemo:

- politike in poslovneže, ki si z lažmi gradijo uspeh;
- medije, ki namesto poštenega novinarskega dela širijo ideološko propagando, laži namesto informacij, in jim je cinični poslovni interes nadomestil zvestobo resnici;
- znanstvenike in raziskovalce, ki sledijo moralno vprašljivim ideološkim ali političnim programom in gospodarskim interesom, ali pa zagovarjajo neetično raziskovalno delo;
- predstavnike verstev, ki nespoštljivo govore o drugih religijah; ki namesto razumevanja in spoštovanja pridigajo fanatizem in nestrpnost.

A. V velikem in davnem verskem in etičnem izročilu človeštva najdemo zapoved: Ne laži! – ali pozitivno rečeno: Govori resnico in živi v resnici! Ta davna zapoved pravi, da nima nihče, nobena ženska, moški, država, cerkev ali verska skupnost pravice, da bi lagala drugim ljudem.

B. To še posebej velja:

- za tiste ljudi, ki delajo v množičnih občilih, ki smo jim dali pravico do obveščanja in jim tako zaupali službo varuhov. Ti ljudje niso nad moralo! Dolžni so spoštovati človekovo dostojanstvo, človeške pravice in temeljne vrednote. Nimajo pravice posegati v osebno življenje posameznikov, zavajati javnega mnenja, prikrajati resničnosti.
- za umetnike, pisatelje in znanstvenike, ki smo jim zaupali umetniško in znanstveno svobodo. Zato niso nad splošnimi etičnimi standardi. Služiti morajo resnici.
- za voditelje držav, politike in politične stranke, ki smo jim zaupali svojo svobodo. Kadar lažejo ljudem v obraz, kadar izkrivljajo resnico, kadar so v notranji in zunanji politiki podkupljivi in nasilniški, izgubijo pravico do zaupanja in si zaslužijo, da izgubijo svoje položaje in volilce. Po drugi strani pa bi javno mnenje moralo podpirati tiste politike, ki si vselej upajo ljudem govoriti resnico.
- za predstavnike verstev. Kadar podžigajo predsodke, sovraštvo, nezaupanje do ljudi drugih verovanj, ali celo spodbujajo ali zagovarjajo verske vojne, si zaslužijo obsodbo človeštva in izgubo vernikov.

Naj se nihče ne slepi: Brez resnicoljubnosti na svetu ne bo pravice!

C. Mladi ljudje se morajo učiti, doma in v šoli, da bodo mislili in govorili resnico in živeli v resnici. Pravico imajo do znanja in izobrazbe, da bodo lahko sprejemali odločitve, ki bodo oblikovale njihova življenja. Brez etike ne bodo mogli razložiti, kaj je pomembno in kaj ni. V vsakdanji poplavi informacij jim bodo etični standardi pomagali odkrivati resnico, kadar jim bodo kot dejstva ponujali domneve, jim bodo prikrajali podatke, jim prikrivali resnico in pretiravali v svojih ocenah.

D. Da bomo ljudje res človeški in vredni naših veličastnih verskih in etičnih izročil, moramo:

- ločiti med svobodo in arbitrarnostjo, med pluralizmom in brezbržnostjo do resnice;
- v svojem življenju gojiti resnicoljubnost, namesto nepoštenja, hinavščine in oportunitizma.
- vselej iskati resnico in se truditi za neupogljivo poštenost, in ne širiti ideoloških, političnih ali materialno koristnih polresnic;
- pogumno služiti resnici ter živeti tako, da bomo vredni zaupanja, čeprav bomo za to marsikaj pretrpeli.

4. Zavezanost kulturi enakih pravic in partnerstva med moškim in žensko

Nešteti moški in ženske z vseh koncev sveta se trudijo, da bi živeli v ljubezni, spolnosti in v družinah v duhu partnerstva in odgovornosti. A povsod po svetu najdemo obsodbe vredne oblike gospodovanja enega spola nad drugim, izkoriščanje žensk, spolno zlorabo otrok, prisilno prostitucijo. Vse pre pogosto, posebno v manj razvitih deželah, družbene razlike silijo ženske in celo otroke v prostitucijo, da preživijo.

A. V velikem in davnem verskem in etičnem izročilu človeštva najdemo zapoved: Ne zagreši spolne nemoralnosti! – ali pozitivno rečeno: Spoštujte in ljubite se med seboj! Ta davna zapoved pravi, da nima nihče pravice drugega poniževati v spolni objekt, da nima nihče pravice spravljati drugega človeka v odvisnost od sebe ter ga v tej odvisnosti držati.

B. Obsojamo spolno izkoriščanje in spolno diskriminacijo. To je ena najhujših oblik človeškega ponižanja. Naša dolžnost je upreti se vselej, ko kdo razglaša prevlado enega spola nad drugim, tudi če to pridiga v imenu verskega prepričanja. Naša dolžnost je upreti se, kjerkoli ljudje dopuščajo spolno zatiranje, kjerkoli zlorablajo za prostitucijo ženske in otroke.

Naj se nihče ne slepi: Brez skupnega življenja v partnerstvu življenje ni človeško!

C. Mladi ljudje se morajo učiti, doma in v šoli, da spolnost ni negativna, uničevalna ali izkoriščevalska sila, da je ustvarjalna in potrjujoča. Spolnost je lahko učinkovita pričevalka življenja in oblikovalka skupnosti le, če partnerji sprejmejo odgovornost, da skrbijo za vzajemno srečo.

D. Odnos med žensko in moškim mora oblikovati ljubezen, partnerstvo in zaupanje, ne pa poniževanje in izkoriščanje. Izpolnjeno življenje ne pomeni le spolne zadovoljitve. Spolnost mora predstavljati in krepiti ljubeči odnos v življenju enakopravnih partnerjev.

Nekatere verske tradicije poznajo ideal prostovoljnega odrekanja polne rabe spolnosti. Tudi to odrekanje je lahko izraz osebnosti in lahko omogoči polno življenje.

E. Poroka, zakon, družina so družbene ustanove, ki kljub kulturnim in verskim razlikam udejanjajo ljubezen, lojalnost in trajnost. Njihov cilj je varnost in vzajemna pomoč moškega, ženske in njenih otrok. Vse dežele in kulture bi morale razviti gospodarska in družbena razmerja, ki bi omogočila človeka vredno družinsko življenje, posebno za stare ljudi. Otroci imajo pravico do izobrazbe. Starši ne smejo izkoriščati otrok, otroci pa ne staršev. Odnosi v družini morajo kazati vzajemno spoštovanje in medsebojno skrb.

F. Da bomo res ljudje in vredni naših veličastnih verskih in etičnih izročil, potrebujemo:

- vzajemno spoštovanje, partnerstvo in razumevanje, namesto patriarhalne prevlade in degradacije, ki izražata nasilnost in rojevata novo nasilje;
- vzajemno skrb, toleranco, pripravljenost za kompromise in ljubezen, namesto posesivne strasti in spolnih zlorab.

Medčloveški in družinski odnosi nas učijo obnašanja med narodi in verstvi.

III. Preobrazba zavesti

Zgodovinske izkušnje nam kažejo, da se svet ne more spremeniti na bolje brez preobrazbe duha ljudi in duha javnega življenja. Možnosti preobrazbe so se že nakazale v novih pogledih na vojno in mir, gospodarstvo in ekologijo, kjer smo v zadnjih desetletjih doživeli bistvene spremembe. To preobrazbo moramo doseči tudi v etiki in vrednotah! Vsak posameznik ima dostojanstvo in pravice in je zato odgovoren za vse, kar dela ali opušča. Vse naše odločitve, vsa naša dejanja, tudi naše nedejavnosti in naši neuspehi, vse prinaša posledice.

Posebna naloga verstev je, da ohranjajo živ občutek odgovornosti.

Na naš uspeh v tem konsenzu o temeljnih vrednotah gledamo stvarno:

1. Univerzalni konsenz o mnogih spornih etičnih vprašanjih (od biološke in spolne etike do etike občil in znanosti ter gospodarske in politične etike) bo težko doseči. A celo za mnoga sporna vprašanja bi se v duhu temeljnih principov, ki smo jih tukaj skupaj razvili, lahko našle rešitve.

2. Na mnogih življenjskih področjih se je že razvila nova zavest etične odgovornosti. Srečni bomo, ko bo čim več poklicnih skupin, zdravnikov, znanstvenikov, poslovnežev, novinarjev, politikov, razvilo našemu času primerne etične kodekse, ki bodo ljudem iz teh poklicev lahko svetovali pri težkih vprašanjih.

3. Pozivamo predvsem predstavnike različnih verskih skupnosti, naj predstavijo svoje specifične etike; naj povedo svetu, kaj lahko njihovo versko izročilo pove o smislu življenja in smrti, o trpljenju in odpuščanju, o potrebi po velikem in malem samoodrekanju in samožrtvovanju, o sočutju in radosti? Ta sporočila bodo poglobila in ozemljila že nastajajočo univerzalno etiko.

Za konec pa pozivamo vse prebivalce tega planeta: Če se ne bo preoblikovala zavest posameznikov, se svet ne more spremeniti na bolje. Vabimo vas, da delate za takšno preoblikovanje osebne in skupinske zavesti. Skupaj lahko premikamo gore! Brez pripravljenosti na tveganje in ceno se naš položaj ne bo bistveno spremenil!

Avtorji te deklaracije smo se zavezali skupni svetovni etiki, za boljše razumevanje med ljudmi in narodi ter za dobrohotno, miroljubno, Zemlji prijazno življenje. Vse moške iz ženske, verne in neverne vabimo, da storijo enako!

Svet Parlamenta svetovnih verstev, Chicago, 1993

Pripravil Hans Küng

(Prevedel Roman Štus, Svetovni etos, 2008, Ljubljana, Društvo 2000, Slovenija)